

K novým základním řádům

Vydání nových základních řádů je důležitou etapou v dalším rozvoji naší armády, ve zvyšování její bojové pohotovosti a připravenosti. Ztělesňují politiku Komunistické strany Československa a vlády Československé socialistické republiky v oblasti výstavby ozbrojených sil, odrážejí kvalitativní změny, ke kterým došlo v Československé lidové armádě a vytvářejí podmínky pro zvyšování její bojové schopnosti.

Československá lidová armáda má ve výzbroji moderní bojovou techniku a zbraňové systémy. Došlo k organizačním změnám a v souvislosti s tím i k nezbytným úpravám v organizaci a řízení bojové a politické přípravy, jakož i v obsahu forem a metod výchovy a výcviku. Zvýšily se nároky na způsoby organizace a vedení boje, na práci a činnost s bojovou technikou a výzbrojí, na celkový systém přípravy vojsk a výkon služby. V souvislosti s tím se zvýšily požadavky na každého příslušníka armády a podstatně stoupl význam kázně a organizovanosti života vojsk.

Organizovanost, přísná centralizace řízení, vojenská kázeň, zásada nedílné velitelské pravomoci, plnění a zachovávání zákonů, vojenských základních řádů a plnění rozkazů — to všechno jsou zásady, bez nichž se vojenská organizace nemůže obejít. Vojenské základní řády jsou tedy důležitým prostředkem organizace života vojsk i komunistické výchovy vojáků k uvědomělému plnění úkolů bojové a politické přípravy. Jejich významná úloha spočívá v tom, že jsou závaznou směrnicí pro činnost vojsk. S tímto jejich organizátorským významem souvisí rovněž politickovýchovné zaměření řádů na výchovu vojáků k uvědomělému plnění povinností, požadavků a úkolů v nich obsažených.

Vzhledem k těmto skutečnostem a poznatkům z realizace dosavadních základních řádů, dále s využitím zkušeností vojsk bratrských armád, zejména Sovětské armády, byly zpracovány a prezident Československé socialistické republiky schválil nové základní řády, které odpovídají současným a perspektivním požadavkům výstavby Československé lidové armády.

Zakotvují leninské principy a politikou linie Komunistické strany Československa v otázkách vojenské výstavby. Tyto principy se promítají do ustanovení o rostoucí vedoucí úloze strany, do požadavků na vysokou bojovou pohotovost a připravenost ozbrojených sil, do zvýšených nároků na upevňování kázně a organizovanosti, do posilování nedílné velitelské pravomoci i odpovědnosti. Řády zvýrazňují velmi důležitý faktor — posílení úlohy a vlivu stranických organizací na všechny oblasti života a činnosti ozbrojených sil.

Nové základní řády stanoví práva a povinnosti vojáků, upravují jejich vzájemné vztahy v každodenním životě, při výcviku i při plnění bojových úkolů. Obsahují přesné pokyny k organizaci života a veškeré činnosti vojsk. Zvláštní pozornost věnují výchově k marxisticko-leninskému světovému názoru a ke komunistickému přesvědčení, smyslu pro vojenskou odpovědnost za obranu socialistické vlasti u všech vojáků i za jejich výchovu v duchu socialistického vlastenectví a socialistického a proletářského internacionalismu, výchově ke komunistickému vztahu k práci, vysoké ukázně a organizovanosti. Zvýrazňují povinnost vojáka dbát cti a bojové slávy ozbrojených sil ČSSR a svého útvaru i cti své vojenské hodnosti, rozvíjet a upevňovat bratrské vztahy mezi příslušníky našich národů a národností a družbu s vojáky Sovětské ar-

mády a armád ostatních socialistických zemí.

Rády ukládají velitelům a náčelníkům, aby pevně a důsledně uváděli v život politiku Komunistické strany Československa a vlády ČSSR, všem vojákům, aby neustále zdokonalovali své vojenské a politické znalosti, dokonale ovládali a opatrovali světenou výzbroj, bojovou a jinou techniku a šetřili majetek v socialistickém společenském vlastnictví.

Rády přesně formulují ustanovení o vzájemném poměru mezi nadřízenými a podřízenými. Např. v Řádu vnitřní služby najdeme, že voják je povinen prokazovat úctu nadřízeným a vyšším, pomáhat jim v udržování pořádku a kázně, přísně zachovávat pravidla vojenské zdvořilosti, pozdravu a vzdávání pocty, bez odmluv se podřizovat veliteli a bránit je v boji. Velitelé jsou povinni všestranně se seznamovat s podřízenými osobním stykem ve službě i mimo ni, znát jejich pracovní, politické a morální kvality, včas uspokojovat osobní potřeby vojáků, osobně s nimi besedovat. Nepřetržitý styk s podřízenými je nedílnou součástí řídicí práce velitele, kde nejlépe v otevřeném a soudružském prostředí pozná své podřízené. To tedy znamená vysokou velitelskou náročnost k podřízeným spojovat s důvěrou a úctou k lidem, s neustálou péčí o ně a s respektováním jejich důstojnosti. Podřízeným být příkladem v přísném dodržování morálních a etických zásad chování, nesmlouvavého plnění požadavků zákonů, vojenské přísahy, řádů, předpisů a služebních povinností.

Tato ustanovení vyžadují, aby každý velitel nebo náčelník si je uvědomoval a ve své činnosti realizoval, promýšlel jejich význam pro upevňování vlastní autority.

Předpokladem úspěchu v práci a tudíž i v přípravě vojáků k obraně socialistické vlasti je ukázněnost občana — vojáka. Pevná, uvědomělá vojenská kázeň vždy byla a je v naší armádě hlavním faktorem její vysoké bojeschopnosti. V současné etapě však úloha a význam kázně neobyčejně vzrostly. Základem vojenské kázně je vysoké politické uvědomění vojáků, hluboké chápání jejich vlastenecných a internacionálních povinností a jejich bezmezná oddanost socialistické vlasti. Rády proto ukládají všem příslušníkům ozbrojených sil osobní odpovědnost za obranu své vlasti, za svědomité plnění požadavků vojenských řádů, předpisů a svých povinností. V podmínkách soudobé války, za možného použití zbraní hromadného ničení, moderní techniky a zbraňových systémů se od každého vojáka vy-

žaduje mimořádná ukázněnost, organizovanost, volní stabilita, smělost a přesné plnění rozkazů a nařízení velitelů. Každý voják je povinen nešetřit svých sil ani života při plnění vojenských povinností. Jakékoli, sebemenší porušení kázně v boji, může vést k nenapravitelným následkům. Proto se požadavky na zabezpečení vysoké vojenské kázně každého jednotlivce a kolektivů promítají do ustanovení základních řádů.

Velitelé jsou povinni věnovat zvláštní pozornost upevňování uvědomělé vojenské kázně a předcházení trestným činům, přečinům a přestupkům podřízených a mimořádným událostem a všestranně využívat vlivu veřejného mínění v boji proti narušitelům vojenské kázně a veřejného pořádku. Na rozhodujících stupních jsou povinni pravidelně dělat rozboru stavu kázně.

Kázeňský řád podrobně upravuje vojenské kázeňské právo. Určuje ve svém obsahu podstatu vojenské kázně. Zdůrazňuje zvýšenou úlohu velitele s nedílnou velitelskou pravomocí a zvýrazňuje pravomoc jako nástroj výchovného působení na podřízené. Vytváří velitelům velké možnosti k diferencovanému přístupu ke každému příslušníku armády. Zvyšují odpovědnost velitelů za politickou a vojenskou výchovu vojáků. Kázeňský řád a jeho ustanovení tak přispívají k upevňování socialistického morálně politického profilu vojáků a k prohlubování jejich společenského vědomí. Komplexní pojetí kázně se promítá do zásady, že kázně dosahují velitelé kromě doposud stanovených směrů a prostředků také výchovu vojáků ke komunistickému světovému názoru. Velitelé a náčelníci jsou také povinni věnovat zvláštní pozornost poznání individuálních vlastností vojáků, udržování správných vzájemných vztahů mezi nimi a pevnému smelování vojenských kolektivů.

Kázeňský řád obsahuje zásady využití odměn jako výchovného prostředku. Nový přístup se projevuje ve stanovení povinnosti odměňovat podřízené vojáky za příkladnou iniciativu, úsilí, hrdinské činy a za vynikající výsledky ve službě v rámci pravomoci. Zakotvují i některé nové odměny a kázeňské tresty. Zároveň snižuje výměru kázeňského trestu domácího vězení pro příslušné kategorie vojáků a u kázeňských trestů odnětí svobody přenáší pravomoc ukládat tyto tresty v plné míře až na velitele svazku a výše. Při stanovení těchto zásad vychází řád z vývoje armády a z potřeby prohlubující se socialistické demokracie. Vytváří rovněž podmínky, aby ukládání maximální výměry trestů bylo výjimečným jevem.

Rád vyžaduje od velitelů a náčelníků, aby promyšleně používali trestů, zejména takových, jako je vězení. Při určování trestů nelze připouštět náhlenost, hrubost a urážení osobní důstojnosti podřízeného. Kázeňský trest musí odpovídat zejména povaze přestupku, jeho následkům a míře zavinění. Velitel je povinen neponechat bez povšimnutí žádný přestupek podřízeného, spravedlivě trestat každé porušení vojenské kázně. Nenáročnost a změkčilost, podbízení se podřízeným vojenské kázní škodí. Zájmy obrany vlasti zavazují velitele (náčelníka), aby rozhodně a důrazně vyžadoval dodržování vojenské kázně.

Vysoká náročnost velitele v duchu základních řádů, spojená s péčí o podřízené, je zárukou pevné vojenské kázně. Kázeňský řád však také v široké míře umožňuje veliteli vytvářet i podmínky k uplatňování kázeňské pravomoci svých podřízených. To zabezpečuje jejich vysokou autoritu a vytváří z nich spolehlivé pomocníky při výchově a výcviku.

Rády stanoví povinnosti všech rozhodujících funkcionářů pluku, velitelů jednotek a vojinů. Zvyšují odpovědnost velitelů s nedílnou velitelskou pravomocí za všechny stránky života a činnosti útvaru nebo jednotky.

Povinnosti velitele je přímo řídit bojovou a politickou přípravu, udržovat vysokou kázeň u útvaru nebo jednotky, neustále zdokonalovat metody velení, studovat a zavádět do praxe vše nové, pokrokové, vše co napomáhá zvyšovat kvalitu a efektivnost výcviku a výchovy podřízených. Rády zdůrazňují příkladnost velitele a ukládají mu, aby neustále zdokonaloval své vojenské a politické znalosti, znal bojovou techniku, výzbroj, zásady jejich provozu a opravy, způsoby jejich použití v boji. Zdůrazňují odpovědnost za úspěšné plnění bojových úkolů.

Zvýrazňují povinnost velitele zavádět a udržovat u útvaru a jednotky přísný vnitřní pořádek, neprodleně odstraňovat závady, zjištěné v chodu služby.

Rády vyžadují od velitelů každodenní politickou, právní a vojenskou výchovu podřízených u ukládají jim opírat se ve své činnosti o stranické a svazácké organizace a plnou měrou využívat jejich vlivu k úspěšnému plnění uložených úkolů. Velitelům a náčelníkům také ukládají povinnost organizovat socialistické soutěžení příslušníků útvaru nebo jednotky, řídit a usměrňovat je tak, aby mobilizovalo všechny vojáky ke splnění úkolů. Přitom vychovávat podřízené k trvalému úsilí o úplné a kvalitní splnění přijatých socialistických závazků.

Rády v mnoha směrech upřesňují povinnosti zástupců velitelů útvarů, náčelníků služeb a velitelů jednotek v míru i za války. U každého funkcionáře stanoví odpovědnost za příslušnou oblast, nadřízenost a podřízenost, jakož i povinnosti. Povinnosti jsou vyloženy a uspořádány tak, aby zabezpečily úspěšné plnění úkolů každé jednotky a pluku jako celku. To znamená, že jsou skloubeny, navazují na sebe a zároveň působí ke sladění práce kolektivu útvaru.

Rády rozšiřují práva a povinnosti nižších velitelů. Např. u velitelů družstev, zástupců velitelů čet a výkonných praporčků zvyšují jejich úlohu a vliv na plnění denního řádu u jednotky, zejména na činnosti, které souvisí s ranními a večerními úkony, s výdejem zbraní, střeliva, stravy. Zvýrazňují povinnosti vychovávat a znát podřízené a mít porozumění pro jejich potřeby.

Z povinností všech vojáků vyplývá, že každý voják musí být vzorně upraven, příkladem vysoké kulturnosti v jednání, skromnosti a sebeovládání a přísně dodržovat požadavky komunistické morálky.

Rád vnitřní služby upravuje ustanovení, která souvisí s rozdělením času a denním řádem u útvaru, která vyžadují nejen pečlivé prostudování, ale také promyšlenou realizaci ze strany velitelů útvarů a svazků. Jejich hlavním cílem je upevnění režimu dne, zabezpečení vysoce organizovaného výcviku, správného ošetřování výzbroje, techniky a výstroje, promyšlená organizace přípravy velitelů a vojinů na zaměstnání a politickovýchovné práce.

Denní řád stanoví a za jeho plnění také odpovídá velitel útvaru a svazku podle druhu vojsk, výcvikového období a podmínek útvaru. Přesné dodržování denního řádu, správně organizovaný výcvikový den, vyžadování a plnění funkčních povinností každým velitelem a funkcionářem útvaru a jednotky, příprava podřízeného, náročnost, ale také důvěra v jeho práci vytvářejí podmínky k úspěšnému plnění úkolů a k uspokojení z vlastní práce.

Rády rozšiřují a přesně specifikují povinnosti všech dozorčích orgánů. Zodpovídají především za udržování pevného vnitřního pořádku u útvaru a v jednotkách, za přesné dodržování všech úkonů a činností podle denního řádu, za zabezpečení střežení zbraní, bojové techniky, střeliva a materiálů. Výkon služby dozorčích orgánů musí zabezpečovat nepřetržitou bojovou pohotovost jednotky a útvaru.

Ke značným změnám dochází v hlavě

Rádu vnitřní služby, která pojednává o vnitřní službě v parcích. Složitá výzbroj, různá bojová a speciální technika i automobilní přepravní prostředky vyžadují řešit tuto oblast v komplexu. Souhrn opatření a systém této služby slouží k udržování techniky v neustálé bojové pohotovosti, v technicky nezavadném a včas ošetřeném stavu. Neobyčejně vzrůstá jak úloha technických orgánů, tak velitelů jednotek, rovněž i dozorcích orgánů, kteří zodpovídají za výkon parkové služby.

Rády rozšiřují a doplňují povinnosti a pravomoci posádkových funkcionářů. Hlavní důraz kladou na zabezpečení vysoké vojenské kázně, plnění úkolů, které souvisí s organizací a výkonem strážní služby v posádce a se zabezpečením vzorného pořádku v posádce. Zvýrazňují úlohu posádkových hlídek. Povinnosti velitele posádky je soustavně analyzovat stav vojenské kázně a strážní služby v po-

sádce, řídit činnost služeb v posádce a organizovat celoposádkové akce.

Požadavky Rádu posádkové a strážní služby zvyšují odpovědnost funkcionářů za spolehlivost střežení objektů. Rád také upřesňuje a velkou pozornost věnuje otázkám použití zbraně, a to jak strážným a vyvaděčem vězňů, tak velitelem a závodčím se směnou strážných při cestě na stanoviště nebo při návratu na strážnici. Upřesňuje činnost velitele stráže při povolování vstupu kontrolním orgánům na strážnici a rozšiřují okruh funkcionářů s ohledem na upřesněná práva, ale i povinnosti kontroly úrovně strážní služby. Rád poskytuje velitelům právo svěřovat kontrolu strážní důstojníkům svých štábů. Rovněž tak zvláštnosti organizace a výkonu strážní služby obsahují ustanovení, která odrážejí současné potřeby a vycházejí i z dlouholetých a ověřených zkušeností a poznatků.

Základní řády jsou obsahově zaměřeny na vojenský útvar a jednotky. Jejich ustanovením se však řídí také všechna velitelství, štáby, vojenské školy, ústavy a zařízení. Důsledné plnění požadavků řádů je tedy normou chování a jednání pro všechny vojáky bez rozdílu funkcí a hodností.

Z toho vyplývá, že ve vojenských školách a na všech vyšších velitelských stupních počínaje svazkem se musí řády jednotně vykládat, prosazovat a příkladně plnit. Takový postup umožňuje účinnou výchovu podřízených k plnění základních řádů.

V této souvislosti musíme respektovat požadavek, aby odpovědný velitel nebo funkcionář vždy posuzoval připravované opatření z hlediska jeho souladu se základními řády (vojenskou právní normou), zda jeho realizace nenarušuje nebo není

se zněním řádů dokonce v rozporu. Zavedení základních řádů se proto neobejde bez pečlivého prověření a posouzení dosavadních rozkazů a nařízení různých předpisů a pomůcek, které by mohly ovlivňovat jejich přesnou realizaci.

Příprava na zavedení a správné prosazování základních řádů také vyžaduje, aby systém řízení a realizace politickoorganizačních opatření působily na správné pochopení politického významu základních řádů, vytvářely podmínky pro plynulý přechod a správnou jejich realizaci. Velitelský sbor a politické orgány, kteří jsou hlavním garantem této správné realizace, pak musí usilovat o to, aby si každý příslušník armády nové řády osvojil, důsledně jejich ustanovení plnil a stal se aktivním bojovníkem při prosazování vojenského pořádku, vysoké organizovanosti a uvědomělé vojenské kázně.